

PERSPECTIVELE IMPLEMENTĂRII CRITERIILOR DE SUSTENABILITATE ÎN CADRUL DESTINAȚIILOR TURISTICE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Elena STEPANOV

Director executiv al Asociației Naționale pentru Turism Receptor și Intern
din Republica Moldova (ANTRIM),

estepanov@antrim.md

ORCID ID: 0009-0002-4944-3681

Urs WAGENSEIL

Institute of Tourism and Mobility ITM
Lucerne School of Business, Luzern, Swiss

Abstract

PERSPECTIVES ON THE IMPLEMENTATION OF SUSTAINABILITY CRITERIA WITHIN TOURIST DESTINATIONS IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

The Global Sustainable Tourism Council (GSTC) establishes and manages global standards for sustainable travel and tourism through its four sets of criteria: Destination, Industry, MICE, and Attraction Criteria. These criteria, grounded in decades of global collaboration, provide a framework for sustainable management practices, emphasizing socioeconomic, cultural, and environmental impacts. They are designed to adapt to local conditions, making them versatile tools for various tourism sectors.

The relevance of GSTC's work lies in its alignment with the 2030 Agenda for Sustainable Development and its 17 Sustainable Development Goals (SDGs), fostering responsible tourism development worldwide. By offering a foundation for accreditation, GSTC helps certify destinations, accommodations, and operators as sustainable, while its neutral and inclusive structure ensures global accessibility.

This paper highlights GSTC's innovative approach, bridging diverse geopolitical and cultural contexts to create a common language for sustainability. The integration of ISO and ISEAL standards further strengthens its credibility. The discussion underscores the utility of GSTC Criteria as guidelines for destinations, tools for education, and benchmarks for certification.

The originality lies in GSTC's comprehensive yet adaptable framework, making it a cornerstone for sustainable tourism.

Keywords: Global Sustainable Tourism Council, GSTC Criteria, sustainable tourism, 2030 Agenda, SDGs, accreditation, ISO standards.

Introducere

Într-o lume în continuă schimbare, unde presiunile asupra resurselor naturale și culturale cresc exponențial, sustenabilitatea devine esențială în modelarea viitorului turismului. Global Sustainable Tourism Council (GSTC) reprezintă un reper internațional în definirea și promovarea criteriilor de sustenabilitate, ghidând destinațiile turistice, afacerile și organizațiile către un viitor mai responsabil.

Consiliul Global pentru Turism Sustenabil (GSTC) stabilește și gestionează standardele globale pentru călătorii și turism sustenabil, cunoscute sub numele de Criteriile GSTC. Acestea sunt structurate în patru seturi principale:

- **Criterii pentru Destinații**, destinate autorităților publice și managerilor de destinații.
- **Criterii pentru Industrie**, dedicate hotelurilor și operatorilor de turism.
- **Criterii MICE**, pentru locații, organizatori de evenimente, expoziții și conferințe.
- **Criterii pentru Atracții**, aplicabile atracțiilor turistice, cum ar fi parcuri tematice, muzee și parcuri naționale.

Aceste criterii sunt rezultatul unui efort global pentru a dezvolta un **limbaj comun privind sustenabilitatea în turism**. Ele sunt organizate pe patru piloni:

- (A) Management sustenabil,
- (B) Impacturi socio-economice,
- (C) Impacturi culturale,
- (D) Impacturi asupra mediului.

Având în vedere că destinațiile turistice sunt diverse, fiecare cu propriile culturi, medii, obiceiuri și legislații, criteriile sunt concepute pentru a fi **adaptate condițiilor locale** și completate cu criterii suplimentare relevante pentru locația și activitatea specifică.

Rolul criteriilor GSTC

Criteriile GSTC constituie baza pentru **acreditarea organismelor de certificare**, care confirmă că hotelurile/cazările, operatorii de turism/furnizorii de transport și destinațiile turistice implementează politici și practici sustenabile. GSTC **nu certifică direct** produse sau servicii, dar oferă un program de acreditare pentru organisme de certificare.

Organizarea și funcționarea GSTC

GSTC este o **organizație independentă și neutră**, înregistrată legal în SUA ca o organizație non-profit 501(c)3. Membrii săi provin dintr-o gamă diversă de domenii și includ guverne naționale și provinciale, companii de turism de top, hoteluri, operatori de turism, ONG-uri, persoane fizice și comunități – toate lucrând pentru a promova cele mai bune practici în turismul sustenabil.

Organizația este virtuală, fără un sediu central, iar personalul și voluntarii săi activează pe toate cele șase continente locuite. **Sprijinul financiar** provine din donații, sponsorizări și taxe de membru, ceea ce permite GSTC să ofere servicii la costuri reduse și să creeze, să revizuiască și să pună la dispoziție criteriile GSTC.

GSTC este, de asemenea, membru al **comunității ISEAL**, o organizație globală pentru sisteme de sustenabilitate ambițioase, colaborative și transparente.

Această structură susține misiunea GSTC de a îmbunătăți turismul global, promovând un impact pozitiv asupra mediului, culturii și economiei, prin implementarea standardelor de sustenabilitate.

Criteriile pentru Destinații GSTC (GSTC-D) au fost construite pe baza a decenii de muncă și experiență acumulată la nivel global, luând în considerare numeroasele linii directoare și standarde pentru turism sustenabil de pe toate continentele. În procesul de dezvoltare, acestea au fost elaborate prin consultări extinse la nivel mondial, atât în țări dezvoltate, cât și în țări în curs de dezvoltare, și în mai multe limbi. Ele reflectă standarde de certificare, indicatori, criterii și bune practici din diferite contexte culturale și geopolitice din întreaga lume, în turism și în alte sectoare unde este relevant.

Indicatorii potențiali au fost evaluați din punct de vedere al relevanței și al aplicabilității practice, precum și al adaptabilității lor la o gamă largă de tipuri de destinații. Criteriile au fost testate pe teren la nivel global. Procesul de dezvoltare a Criteriilor a fost conceput pentru a respecta codurile de conduită ISO și codul de stabilire a standardelor al **ISEAL Alliance**, organismul internațional care oferă îndrumare pentru dezvoltarea și gestionarea standardelor de sustenabilitate în toate sectoarele.

Versiunea 2.0 a Criteriilor pentru Destinații GSTC

Versiunea 2.0 a Criteriilor pentru Destinații GSTC (GSTC-D v2.0) reprezintă prima revizuire a acestor criterii. GSTC-D v2 include indicatori de performanță concepuți pentru a oferi îndrumare în evaluarea conformității cu Criteriile. Aplicarea acestor criterii ajută o destinație să contribuie la realizarea **Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă** și a celor **17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD)**. Fiecare criteriu este asociat cu unul sau mai multe dintre cele 17 ODD-uri, în funcție de relevanța sa.

Pentru ce sunt Criteriile?

Organizațiile de management al turismului pot utiliza Criteriile GSTC în mai multe moduri, printre care:

- **Ghid de bază pentru sustenabilitate:** Servesce drept linii directoare de bază pentru destinațiile care doresc să devină mai sustenabile.

- **Orientare pentru consumatori:** Ajută consumatorii să identifice destinațiile de turism sustenabil.
- **Recunoaștere media:** Reprezintă un numitor comun pentru mass-media în recunoașterea destinațiilor și informarea publicului despre sustenabilitatea acestora.
- **Suport pentru programele de certificare:** Sprijină programele de certificare și alte inițiative voluntare la nivel de destinație, asigurând că standardele lor respectă un prag acceptat pe scară largă.
- **Instrument pentru dezvoltarea cerințelor:** Oferă un punct de plecare pentru guverne, organizații neguvernamentale și sectorul privat în dezvoltarea cerințelor pentru turism sustenabil.
- **Ghid educațional:** Servesc drept ghid de bază pentru instituțiile de educație și formare, cum ar fi școlile hoteliere și universitățile.

Aceste criterii sunt esențiale pentru promovarea unui turism responsabil, oferind instrumentele necesare pentru a crea un impact pozitiv pe termen lung asupra mediului, economiei și comunităților locale.

Criteriile GSTC sunt mai mult decât simple standarde – ele sunt un manifest pentru protejarea patrimoniului global și pentru asigurarea unui impact pozitiv al turismului asupra mediului, culturii și comunităților locale.

Criteriile GSTC nu sunt rigide; ele sunt adaptabile pentru a se plia pe specificul fiecărei destinații, fie că este vorba despre o insulă tropicală, un oraș istoric sau o comunitate rurală. Ele servesc drept busolă etică și practică, ajutând actorii din turism să își dezvolte activitatea într-un mod care respectă atât natura, cât și oamenii.

Implementarea acestor criterii reprezintă un angajament față de viitor, transformând turismul într-o forță pozitivă. Prin adoptarea lor, destinațiile nu doar că își protejează resursele, ci își consolidează și atractivitatea, devenind destinații alese de turiștii conștienți și responsabili. În esență, criteriile GSTC ne învață că sustenabilitatea nu este doar o alegere, ci o necesitate pentru un turism care să dureze și să prospere pe termen lung.

Republica Moldova, o țară bogată în peisaje naturale pitorești, tradiții autentice și un patrimoniu cultural divers, are potențialul de a deveni o destinație turistică unică și atractivă pe piața internațională. Cu toate acestea, dezvoltarea rapidă a turismului fără o abordare strategică poate duce la degradarea resurselor naturale, pierderea identității culturale și dezechilibre economice. În acest context, implementarea criteriilor de sustenabilitate elaborate de **Global Sustainable Tourism Council (GSTC)** reprezintă un instrument esențial pentru a asigura dezvoltarea responsabilă și durabilă a destinațiilor turistice din Moldova.

Turismul are un impact semnificativ asupra mediului, economiei și comunităților locale. În Moldova, presiunile asupra resurselor naturale, cum ar fi solurile fertile, râurile și pădurile, sunt deja evidente. Expansiunea turismului poate agrava aceste probleme dacă nu este gestionată corect. De exemplu, o creștere necontrolată a numărului de vizitatori în destinații populare precum Orheiul Vechi sau Mileștii Mici ar putea duce la poluare, suprautilizarea resurselor și distrugerea patrimoniului cultural.

Criteriile de sustenabilitate GSTC oferă un cadru holistic pentru a preveni astfel de probleme. Ele promovează un echilibru între creșterea turismului și conservarea resurselor, asigurându-se că turismul contribuie la dezvoltarea economică fără a compromite viitorul.

Criteriile GSTC sunt structurate pe patru piloni principali: managementul sustenabil, impactul socio-economic, conservarea patrimoniului cultural și sustenabilitatea mediului. Fiecare dintre acești piloni aduce beneficii concrete pentru destinațiile turistice din Moldova.

1. **Managementul sustenabil.** Implementarea unui management eficient al destinațiilor permite o planificare strategică și o gestionare mai bună a resurselor. De exemplu, prin crearea unor planuri de dezvoltare a turismului, autoritățile locale și operatorii pot anticipa și gestiona impactul creșterii numărului de turiști. În plus, implicarea părților interesate – comunități locale, agenți economici, autorități publice – în procesul decizional asigură o dezvoltare echitabilă și transparentă.

2. **Impactul socio-economic.** Turismul sustenabil oferă oportunități economice semnificative pentru comunitățile locale. Prin prioritizarea produselor și serviciilor locale, cum ar fi vinurile moldovenești, mâncărurile tradiționale sau meșteșugurile, se stimulează economia locală. De asemenea, criteriile GSTC încurajează crearea de locuri de muncă pentru localnici, reducând astfel migrația și consolidând comunitățile. În același timp, se asigură respectarea drepturilor omului și protejarea grupurilor vulnerabile.
3. **Conservarea patrimoniului cultural.** Moldova are o moștenire culturală bogată, de la biserici și mănăstiri medievale, până la festivaluri tradiționale și obiceiuri străvechi. Turismul nesustenabil poate eroda aceste valori prin supracomercializare sau neglijență. Criteriile GSTC încurajează promovarea autentică a culturii locale, protejând patrimoniul și oferind turiștilor experiențe unice, care pun în valoare identitatea Moldovei.
4. **Sustenabilitatea mediului.** Mediul natural al Moldovei – colinele verzi, râurile cristaline și biodiversitatea sa – este unul dintre cele mai valoroase atuuri turistice ale țării. Implementarea criteriilor GSTC poate ajuta la reducerea impactului negativ al turismului asupra mediului. De exemplu, promovarea practicilor de reducere a deșeurilor, economisirea apei și energia regenerabilă contribuie la protejarea ecosistemelor locale. În plus, gestionarea corectă a vizitatorilor în zonele sensibile poate preveni degradarea acestora.

Un exemplu de implementare parțială a principiilor de sustenabilitate este Orheiul Vechi, unde s-au făcut eforturi pentru protejarea siturilor arheologice și promovarea culturii locale. Totuși, fără un cadru formal, cum ar fi criteriile GSTC, aceste inițiative rămân fragmentare. În schimb, adoptarea unei abordări sistematice ar putea asigura un impact pozitiv mai mare și pe termen lung. Un alt exemplu este promovarea rutelor vinicole din Moldova. Acestea încurajează consumul produselor locale și atrag un segment de turiști interesați de experiențe autentice. Integrarea criteriilor GSTC ar putea amplifica acest impact, prin promovarea practicilor de vinificație ecologică și prin educarea turiștilor despre sustenabilitate.

În ciuda avantajelor evidente, există obstacole în adoptarea criteriilor de sustenabilitate în Moldova:

- **Resurse financiare limitate:** Investițiile necesare pentru dezvoltarea infrastructurii verzi și a programelor educaționale pot fi dificile pentru o țară cu buget restrâns.
- **Lipsa de conștientizare:** Mulți operatori locali și autorități nu înțeleg pe deplin beneficiile sustenabilității, ceea ce duce la rezistență la schimbare.
- **Lacune legislative:** Nu există un cadru legal bine definit care să reglementeze turismul sustenabil.

Pentru a depăși aceste obstacole și a implementa criteriile GSTC, sunt necesare câteva măsuri concrete:

1. **Adoptarea unui cadru legislativ național** care să includă criteriile GSTC și să reglementeze practicile sustenabile.
2. **Programe de instruire și conștientizare** pentru operatori și comunități locale, axate pe beneficiile economice și sociale ale turismului sustenabil.
3. **Parteneriate internaționale** pentru accesarea de fonduri și schimbul de bune practici.
4. **Monitorizarea și evaluarea impactului turistic** pentru a ajusta politicile și practicile în funcție de rezultate.

Concluzie

Implementarea criteriilor de sustenabilitate GSTC în destinațiile turistice din Republica Moldova nu este doar o oportunitate, ci o necesitate. Aceste criterii oferă un cadru structurat pentru a valorifica potențialul turistic al țării, protejând în același timp resursele sale naturale, culturale și economice. Prin adoptarea unui turism sustenabil, Moldova poate deveni o destinație de top, recunoscută nu doar pentru frumusețea și autenticitatea sa, ci și pentru angajamentul său față de un viitor mai responsabil.

Bibliografie:

1. Global Sustainable Tourism Council. (n.d.). *GSTC Destination Criteria*. <https://www.gstcouncil.org>
2. World Tourism Organization. (2019). *Sustainable Tourism: A Global Perspective*. Madrid: UNWTO Publications.
3. ISEAL Alliance. (2020). *Setting Sustainability Standards: Guidance and Best Practices*. <https://www.isealalliance.org>
4. Honey, M., & Rome, A. (2021). *Global Trends in Sustainable Tourism and Ecotourism*. Center for Responsible Travel (CREST).
5. Miller, G., & Twining-Ward, L. (2020). *Monitoring for a Sustainable Tourism Transition: The Challenges of Developing and Using Indicators*. CABI Publishing.